

NAGY MIKLÓS

A KÉSZENLÉTI RENDŐRSÉG TÖMEGKEZELÉSI MŰVELETEI TERVEZÉSÉNEK ÉS VÉGREHAJTÁSÁNAK TAPASZTALATAI

A Rendőrség tömegkezelési gyakorlatának a bemutatása

A rendőrség tömegkezelési gyakorlatát három időszakra lebontva mutatom be: az első a 2006-ig, a második a 2007-től 2010-ig, míg a harmadik a 2010-től napjainkig tartó időszak. Az elemzés során vizsgálom az állomány képzettségét, felkészültségét, a rendőrség tömegkezelési módszereit, valamint a vezetés, irányítás helyzetét.

2006

A tömegkezelési gyakorlat hosszú éveken át nem vette figyelembe a kor változásait, a tömeg viselkedésével foglalkozó tudományok vizsgálódásainak eredményeit, az európai rendőrségek tapasztalatait és új irányokba való elmozdulását a tömegkezelés területén. A fejlesztések elmaradása, a képzetlenség, a felkészületlenség és a több évtizedes berögzült rossz rendőrségi gyakorlat vezetett el a 2006 őszi események rendőri kezelésének hibáihoz.

Az állomány képzettsége, felkészültsége

A rendőrség csapatszolgálati feladatai ellátására létrehozott állandó szervezeti egysége a Készenléti Rendőrség, melynek állománya állandónak mondható képzésekben részesült, és összehasonlíthatatlanul képzettebb és felkészültebb volt a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságok ideiglenes csapatszolgálati századokba szervezett állományainál. Ezek a különbségek minden egyes olyan rendezvényen felszínre kerültek, ahol tömegkezelési

feladatot kellett végrehajtani. Ezek a feladatok döntő többségében egyes labdarúgó-mérkőzések során kerültek végrehajtásra, egyéb rendezvényeken, demonstrációkon – kivéve a 2002-es választásokat követő elhíresült Erzsébet híd lezárását – a rendőrségnek nem kellett közbeavatkoznia. Az ideiglenes csapatszolgálati századok állománya meghatározott időszakonként végrehajtotta a csapatszolgálati képzéseket, valamint megtörténtek a törzsvezetési gyakorlatok is, de ezeket a képzéseket többnyire csak kötelezően végrehajtandó feladatnak tekintették. A képzések a Csapatszolgálati Szabályzatban meghatározott taktikai elemek merev begyakoroltatásán alapultak, nem igazították hozzá a gyakorlatban előforduló helyzetekhez.

Tömegkezelési módszerek

A vizsgált időszakban a magyar rendőrség a Csapatszolgálati Szabályzatban leírt taktikai eljárásokat alkalmazta rendbontó személyekkel, csoportokkal szemben. A Készenléti Rendőrség eljárásai, módszerei nagymértékben hasonlítottak a Bajor Készenléti Rendőrség módszereihez, köszönhetően a több évre visszatekintő együttműködésnek. Ezek az eljárások a bevetési csoportra, mint legkisebb alkalmazandó erőre lettek kidolgozva és igen eredményesen alkalmazta őket és alkalmazza mind a mai napig a rendőrség.

A magyar rendőrség a hagyományos, több évtizede kidolgozott elvek mentén hajtotta végre a különböző rendezvények biztosítását. A feladatra való felkészülés és maga a végrehajtás is rutinszerűen, a szükséges információk ismerete nélkül történt.

Azt gondolom, hogy a magyar rendőrség a felszerelésbeli és megfelelő képzettségbeli hiányosságai ellenére a 2006 őszi eseményekig megfelelő szinten kezelni tudta a kisebb problémákat. Viszont a 2002 júliusi Erzsébet hídi blokádnak és az azt követő demonstráció kezelésére felszínre hozott olyan problémákat, amelyeknek a megfelelő orvoslása esetén elkerülhető lett volna a négy évvel későbbi fiaskó.

Vezetés, irányítás

A biztosítási feladatok során érvényesült a területi felelősség elve, az a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság vagy rendőrkapitányság adta a parancsnokot, amelyiknek a területén a rendezvény volt. A helyi parancsnokok készültek fel a feladatra, ők készítették a biztosítási terveket és természetesen a biztosítás parancsnoki feladatait is ők látták el. A Készenléti Rendőrség feladatba bevont állományát, mint megerősítő erőt alkalmazták. Az előrelátó és felkészült parancsnokok tartalékba helyezték a bevetési csoportokat, de többször előfordult, hogy a saját állományát tartalékba helyezte, míg a megerősítő erőket járőröztette, vagy szétszította a területen.

A biztosítási feladatok végrehajtása során nem működtek a Csapatszolgálati Szabályzatban meghatározott Törzsek sem. A nagy tömegeket vonzó, főként a fővárosban megrendezett rendezvények biztosítása során a rendőrség működtetett ugyan Törzset, de annak sem a tevékenysége, sem a technikai ellátottsága, sem a Törzsbe beosztott rendőrök felkészültsége nem volt megfelelő. A feladatot többnyire a helyszínen tartózkodó parancsnok irányította, akinek néhány főből álló csapat segített meghozni a szükséges döntéseket.

2007-2010

A rendőrség tömegkezelési tevékenységének elemzése során megállapítható, hogy ezen időszak alatt minőségi változások következtek be minden területen. Ebben az időszakban a rendőrségi gyakorlat már a 2006. őszi események tapasztalatait is feldolgozva került átalakításra oly módon, hogy bár még mindig a helyi és a területi rendőri szervek voltak a rendezvények lebonyolításáért a fő felelősök, de már a végrehajtás időszakában a Készenléti Rendőrség feladatra vezényelt parancsnoka minden esetben a biztosítás parancsnokának csapatszolgálati helyettese lett. Amennyiben tömegoszlásra került sor, abban az esetben a Készenléti Rendőrség erőinek irányításáért felelős parancsnok átvette a biztosítás parancsnokától az irányítást, és a továbbiakban ő volt a tömegkezelés felelős vezetője. Azt gondolom, hogy

nem kell különösebb magyarázat ahhoz, hogy miért volt ez egy jelentős fordulat a Készenléti Rendőrség biztosítási feladatainak végrehajtásában. Míg régebben, a konkrét rendőri intézkedésen kívül semmilyen felelősséget nem viseltünk, addig mára ugyanolyan, néha nagyobb felelősséggel bírnak egy tömegrendezvény biztosításának a végrehajtásában, mint a területileg illetékes rendőri szerv. Így aktívan részt veszünk a biztosítások előkészületében és végrehajtásában egyaránt. Újabb változás 2012-ben történt, ugyanis ettől kezdve a Készenléti Rendőrség önállóan is végrehajtja a különböző sport és más tömegrendezvények rendőri biztosítását. Természetesen megmaradt az előző időszakra jellemző végrehajtás, csak kiegészült azzal, hogy az országos rendőrfőkapitány utasítása alapján bizonyos rendezvényeket a Készenléti Rendőrség önállóan biztosít, ami egyaránt vonatkozik mind az előkészületekre, mind a végrehajtásra.

A 2006 őszi események óta, melyek szeptember 17-én a balatonöszödi beszéd napvilágra kerülésével kezdődtek és egészen a 2007. március 15-i ünnepségekig bezárólag a rendőrség egy soha nem látott feladatmennyiséggel, váratlan kihívásokkal találkozott. Az a tanulási folyamat, amelyet a szervezet elvégzett és megtett abban a néhány hónapban, nagyon jelentős út volt. A Készenléti Rendőrségnél a kiképzés jelentősen megváltozott és megújult. Az eseményeket követően mindenki látta és tapasztalta, hogy a tömegkezelési feladatokra beosztott állomány egy speciális kiképzést és felkészítést igényel annak érdekében, hogy szakszerűen és hatékonyan végre tudja hajtani a feladatát. Ahhoz, hogy bármikor bevethető állapotban lévő rendőrök legyenek a szervezetben, nagyon komoly átalakításokat kellett végrehajtani a képzés területén. Jelentősen emelkedett a képzésre fordított idő, új taktikai elemeket sajátítottak el és gyakoroltak készség szintre a rendőrök, és ami szintén nagyon fontos volt, hogy mindezeket a gyakorlatokat rendszeresen végezték. A képzési rendszer átalakítása a gyakorlati feladatok során szerzett tapasztalatokon, az állomány javaslatain, valamint az európai rendőrségek tömegkezelési tevékenységének az elemzésén alapult. Mindez párosult a rendőrök fizikai állóképességének a növelésére kidolgozott programok bevezetésével, és nem elhanyagolható szempont volt a bevetési állomány pszichés állapotának a rendbetétele is.

Tömegkezelés módszerei

A tömegkezelésen belül a tömegosztatást, kiemelést, fedező-támogató biztosítást, ezeknek a dokumentálását a Készenléti Rendőrség állománya hajtja végre, amit úgy kell tervezni, hogy állományából saját tartalék erővel rendelkezzen. Ebben az időszakban számtalan, nagy tömegeket vonzó rendezvény került végrehajtásra és ezeknek a jelentős rendezvényeknek a biztosítására a Készenléti Rendőrség és a Budapesti Rendőr-főkapitányság nem rendelkezett megfelelő létszámú állománnyal, ezért több esetben a megyei rendőr-főkapitányságok állományából szervezett ideiglenes csapat-szolgálati századait kellett berendelni. Az előre tervezhető feladatok során ezeket a századokat minden esetben egy bevetési osztályhoz osztottuk be, akiknek a feladat helyszínének a zárását, a szigetelését, a végbiztosítás és a tömegből kiemelt személyek átvételét határoztuk meg. Ebben az időszakban magas profilú tömegkezelést hajtott végre a rendőrség, felvonultatva az összes újonnan beszerzett technikai eszközét és felszerelését. Minden lehetséges módszert és taktikát kipróbált és alkalmazott a rendőrség, ötvözve a régi módszereket az újabbakkal. Azt gondolom, hogy erre az időszakra mindenképp szüksége volt a magyar rendőrségnek, hiszen nem engedhette meg magának, hogy egy újabb 2006 bekövetkezzen. Ennek érdekében – folyamatosan okulva és tanulva a hibákból – vetett be minden lehetséges, de törvényes eszközt a rendőrség, illetve számtalan olyan új kihívásnak kellett megfelelnie, amikkel eddig nem találkozott. Ilyenek voltak az egy helyszínre bejelentett, de ellentétes célú demonstrációk is, ahol ellentétes érzelmű résztvevők jelentek meg, de ilyenek voltak azok a demonstrációk is, ahonnan tömeges előállításokat hajtott végre a rendőrség. Rendszeressé váltak az olyan rendezvények, ahol nagy számban jelentek meg olyan személyek, akik keresték a rendőrséggel való összecsapások lehetőségét és meg is tettek mindent, hogy ez bekövetkezzen. Felkészülten érkeztek ezek a személyek, több esetben Molotov-koktélokkal, botokkal, láncokkal, csúzlikkal, csapágygolyókkal és egyéb más, súlyos sérülések okozására alkalmas eszközökkel támadtak a rendőrökre.

Előre megtervezve, modellezve a lehetséges eseményeket és következményeket próbált a rendőrség felkészülni a feladatokra. Tömeges jogsértő cselekmények esetén pedig gyorsan, határozottan, a rendelkezésre álló létszámbeli és technikai fölényét kihasználva oszlatta fel a tömeget.

Ekkor dolgozta ki a Készenléti Rendőrség azokat az általános szabályokat, amelyek minden tömegkezelési feladat során érvényesek, és amelyek azóta is minden biztosítási és alkalmazási tervnek a részét képezi. Ezek a szabályok a rendezvényt megelőző időszakot, a rendezvény időszakát és a rendezvény követő időszak feladatait ölelik át.

Vezetés, irányítás

2007-től többszintű irányítási modell került bevezetésre. Ennek keretében működik a Törzs, melyben a rendőrség minden szakterülete döntésképes vezető személyében képviselteti magát. A Törzs feladata, hogy folyamatosan elemezze-értékelje a rendezvénnyel kapcsolatos információkat, gyűjtse a releváns adatokat, végrehajtsa a Törzs dokumentálással kapcsolatos feladatait, javaslataival segítse a biztosítás parancsnokát a döntések meghozatalában. Jelentősebb, nagy tömegeket vonzó rendezvények során a Törzs kiegészül a helyi közlekedési vállalat, az Országos Mentőszolgálat, illetve az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság munkatársaival is. A Törzsben tevékenykedik – a biztosítás parancsnoka mellett – a biztosítás parancsnokának bünyügyi és csapatszolgálati helyettese is. A képtovábbító technikáknak köszönhetően a Törzs folyamatos élő képet kap a helyszínről, így nemcsak a helyszínparancsnokok jelentései, hanem az általa látott képek is információkkal szolgálnak az adott rendezvényről. Az irányító Törzs mellett dolgozik a Készenléti Rendőrség Törzse is, ami a feladatban résztvevő bevetési osztályok tömegkezelési tevékenységét támogatja, valamint információkkal látja el a biztosítás parancsnokának csapatszolgálati helyettesét.

A helyszínen tartózkodik a helyszínparancsnok, aki szintén rendelkezik néhány fős törzsszel, akik a helyszínen segítik a parancsnoki munkáját. Szintén mellette van a bűnügyi és a csapatbiztosítási (műveletirányító) parancsnok, akik egyben a helyszínparancsnok helyettesei is. A rendőri műveletet irányító műveletirányítót egy támogató csoport segíti a helyszínen, melynek tagjai egy csapatbiztosítási ismeretekkel rendelkező rendőrtiszt, egy dokumentáló és egy gépkocsivezető. A műveleti törzsben folyamatosan vezetni kell a helyzetnyilvántartást, a helyzetelemzést, az erő-eszköz számvetést, a beállt változások feldolgozását és természetesen a műveleti naplót és a nyilvántartó térképet.

A biztosítás parancsnokának, a csapatbiztosítási helyettesének, a műveletirányítónak és minden alárendelt parancsnoknak feladata folyamatosan vizsgálni azt, hogy azon rendezvényeken, ahol esetlegesen erőszakos, agresszív személyek vagy csoportok jelennek meg, azokat hogyan, milyen módon, milyen időszakban, milyen terepszakaszon választhatók le a békés, támogató magatartást kifejező tömegtől.

2010-től napjainkig

Alacsony profilú tömegkezelés

A magyar rendőrség 2010-től fokozatosan állt át az alacsony profilú tömegkezelésre. Ez az átállási folyamat még korántsem fejeződött be, hosszú ideig tartó munka lesz, mire sikerül az egész rendőrség tömegkezelési tevékenységét az új filozófiának megfelelően átalakítani. Az alacsony profilú biztosítás nem azt jelenti, hogy a rendőrség minden biztosítási feladatot kevesebb létszámmal és technikai eszközök bevonásával hajt végre, illetve nem készül fel az esetleges tömegoszlatás végrehajtására. Az alacsony profilú rendőri biztosítás már a feladatra való felkészülés, a tervezés, szervezés során megkezdődik és nem ér véget a biztosítás befejezésével, hanem szükség van minden esetben kiértékelésre is. Ahhoz, hogy a rendőrség az új filozófiának megfelelően tudjon felkészülni, rengeteg információra és folyamatos kockázatelemzésre van szüksége. Emellett olyan felkészült pa-

rancsnokokat kell kijelölni a feladatra, akik nyitottak az újszerű megoldásokra, tudnak rendszerben gondolkozni, előrelátók, gyors felismerési és döntési képességekkel rendelkeznek. Az alacsony profilú biztosítás menétét az alábbi felosztásban kell értelmezni.

Felkészülés időszaka

A felkészülés időszakában kell beszerezni a rendőrségnek azokat az információkat, melyek a rendezvény lebonyolításával és biztosításával kapcsolatban meghatározóak lehetnek. Ebben az időszakban nagyon fontos szerepe van a rendbiztosnak, aki kezdeményezi és lefolytatja az egyeztető tárgyalásokat a bejelentővel. A rendbiztos kijelölését és feladatait a rendezvények biztosításával kapcsolatos rendőri feladatokról szóló 15/1990. (V. 14.) BM rendelet határozza meg.

Nagyon fontos a bűnügyi szolgálat információszerző tevékenysége a felkészülés időszakában is. Ezen kívül a parancsnoknak minden olyan más információt be kell szereznie, ami a rendőri biztosítás megtervezéséhez nélkülözhetetlen, ugyanis az alacsony profilú biztosítás eredményes végrehajtásának alapja, a megfelelő mennyiségű pontos és megbízható, ellenőrzött információ. A felkészülés időszakában pontos információkat kell szerezni arról, hogy a rendezvény tervezett helyszínén milyen egyéb körülmények befolyásolhatják nemcsak a rendezvényt, illetve annak résztvevőit, hanem a tervezett rendezvény helyszínén élő, ott dolgozó vagy ott közlekedő emberek mindennapi életét, tevékenységét. Az előzetesen beszerzett információk alapján tudja a parancsnok megtervezni a rendezvény biztosításának koncepcióját és meghatározni a rendőri létszámot.

A végrehajtás időszaka

A kellő információk és megfelelő kockázatelemzés birtokában megszervezett biztosítás végrehajtása során alapvetően más koncepciót alkalmaz a rendőrség, mint a magas profilú biztosításkor. Abból kell kiindulni, hogy a

rendőrség fő feladata az állampolgárok békés gyülekezési jogának biztosítása, szükség esetén annak segítése. A rendőrségnek minden rendelkezésre álló eszközzel ennek az alaptételnek a végrehajtására kell törekednie mindaddig, amíg a demonstráció résztvevői jogkövető magatartást tanúsítanak. A szakirodalom és a gyakorlat is egyértelműen igazolja, hogy ha a rendőrség segítő jelleggel vesz részt a rendezvények biztosításában, és a tömeget nem ellenségnek tekinti, akkor képes lesz a tömeg tagjai szimpátiáját, valamint együttműködését elnyerni. Ezt a tevékenységet nevezzük facilitációnak (elősegítés), amely azt jelenti, hogy a rendőrség mindaddig, amíg a rendezvény békés mederben zajlik, minden tőle telhetőt megtesz annak érdekében, hogy a rendezvényen résztvevő állampolgárok gyülekezési jogukat szabadon és békésen gyakorolhassák. Magyarországon 2010 óta a rendőrség is ennek a gondolatnak a mentén biztosítja a rendezvényeket, melyre jó példa a 2012 végén és 2013 elején Budapesten lezajlott diáktüntetések sorozata, melyeket a rendőrség a fentebb leírt elvek alapján biztosított. Nem volt „túlbiztosítva” a rendezvény, annyi rendőr vett részt a feladatban, amennyi elengedhetetlenül szükséges volt a biztonságos lebonyolítás szavatolásához. A rendőrség alapvetően közlekedésirányítási, terelési feladatokat hajtott végre, ezzel biztosítva, hogy a résztvevők biztonságos körülmények között gyakorolhassák gyülekezési és véleménynyilvánítási jogaikat. A helyszínen lévő parancsnokok és rendbiztosok folyamatos kapcsolatban voltak a szervezőkkel, kiépült köztük egy kommunikációs csatorna, melynek segítségével mindkét fél tájékoztatta egymást a következő lépéséről. Ebben a kialakult bizalmi légkörben a rendőrség egyértelműen segítette a szervezőket a rendezvényük lebonyolításában. A rendőrség alacsony profilú biztosításokban már nem helyez ki kordonelemeket, ha szükséges inkább kordonkötelet alkalmaz, nem testvédőbe beöltözött rendőri alegységeket állít fel a demonstrálók mellé, hanem járőr felszereléssel ellátott rendőröket alkalmaz. Természetesen megfelelő helyeken, az adott rendezvénnyel kapcsolatban elvégzett kockázatelemzés segítségével meghatározott rendőri alegységet helyez tartalékba a parancsnok, akik védőfelszerelésben és a meghatározott technikai eszközökkel ellátva,

felkészülve várnak arra az esetre, ha jogsértő cselekmények elkövetése miatt a rendőrségnek be kell avatkoznia. A rendbiztosnak az alacsony profilú biztosítás során is fontos szerepe van. A rendezvényen jelen kell lenni, a szervezővel folyamatos kapcsolatot kell tartani, figyelemmel kell kísérni a rendezvény törvényességét, valamint azt, hogy a rendezvény a bejelentésben foglaltaknak megfelelően kerül-e megtartásra. A rendezvény törvényességét veszélyeztető magatartás észlelése esetén fel kell hívni a szervező figyelmét törvényi kötelezettségére. A fentiekén túl együttműködési és jelentési kötelezettsége is van a rendbiztosnak.

Az alacsony profilú tömegkezelés következő ismérve a parancsnok folyamatos elemző-értékelő tevékenysége, ami magában foglalja a differenciálást és a kockázatelemzést. Ez nem jelent mást, mint a parancsnok – a törzs információgyűjtő és elemző munkájára támaszkodva – a rendezvény során beérkezett információkat, jelentéseket elemezve meghozza a döntéseit. A tömeg felosztatásának kötelezettségét a gyülekezési jogról szóló törvény 14. § (1) bekezdésében foglaltak határozzák meg a rendőrség számára, ezekben az esetekben mérlegelés nélkül fel kell osztatnia egy rendezvényt. Számptalan esetben fordult elő, hogy a rendezvényen megjelentek közül csak néhányan követtek el jogsértő cselekményeket. Ilyenkor felmerülhet a kérdés, hogy mit tegyen a rendőrség: feloszlassa-e az egész rendezvényt vagy más módszerek alkalmazásával oldja meg a kialakult helyzetet. Az alacsony profilú tömegkezelés során egyértelmű a helyzet. A parancsnok nem dönthet másképp, mint a rendelkezésére álló erőforrások és különböző taktikai eljárások alkalmazásával elszigeteli a résztvevők azon körét, akik jogsértő cselekményeket követtek el és velük szemben kezdeményez rendőri intézkedést. Természetesen a jogsértő cselekmények súlyától, illetve az elkövetők létszámától és további magatartásától függően a parancsnok hozhat olyan döntést is, hogy nem avatkozik be azonnal az események láncolatába, hanem megvárja a rendezvény végét, és az elvonulás időszakában teszi meg a szükséges intézkedéseket. Ebben az esetben jelentős szerep hárul a dokumentálásra és a bűnügyi szolgálat tevékenységére. Mindenképpen kerülni kell azt a hibát, hogy egy kisebb súlyú jogsértő cse-

lekményt elkövető személy vagy személyekkel szembeni rendőri intézkedés váltson ki sokkal súlyosabb helyzetet, ami akár az egész rendezvény feloszlatásához vezethet. Ezért fontos a kialakult helyzet folyamatos elemzése és a tömeg tevékenységének az állandó figyelemmel kísérése. Így eleget tehet a rendőrség azon feladatának, hogy biztosítsa az állampolgároknak a békés gyülekezéshez és véleménynyilvánítás gyakorlásához való jogot. Az elemző-értékelő tevékenység végzése elengedhetetlen ahhoz is, hogy a parancsnok a szükséges időben meghozza azokat a döntéseket, melyek a biztosítási feladat végrehajtása során felmerülő problémákra, új helyzetekre ad megfelelő választ. Jelentősen befolyásolhatja egy rendezvény kimenetelét, ha a parancsnok nem a megfelelő időben és mértékben dönt az erők átcsoportosításáról, vagy éppen az alegységek tömeg közelében való felállításáról, vagy arról, hogy testvédben legyenek a rendőrök vagy sem.

Az alacsony profilú tömegkezelés következő fontos pillére a kommunikáció. A kommunikációnak át kell hatnia az egész folyamatot, annak a rendezvény bejelentésétől egészen a végéig folyamatosnak kell lennie. Csak így lehet megelőzni és elkerülni azokat a félreértéseket, amik akár oda is vezethetnek, hogy fel kell oszlatni egy rendezvényt. Természetesen ennek a kommunikációnak a kölcsönös bizalomra kell épülnie és nem lehet egyoldalú, hiszen akkor nem ér semmit az egész, és nem a rendezvény békés lefolyását fogja szolgálni. A Készenléti Rendőrségen megkezdtük azoknak a kollégáknak a kiválasztását és felkészítését, akik a nagy tömegeket vonzó rendezvények helyszínein, kommunikációs feladatokat fognak végrehajtani.

Vezetés, irányítás kérdése

A tömegkezelési feladatok eredményes végrehajtása nagymértékben függ attól, hogy milyen a vezetés és irányítás helyzete. A 2006 őszi események során láthattuk, hogy milyen súlyos következményekkel jár, amikor nincs kellően felépített irányítás, nem kellően felkészültek a parancsnokok és nem működik jól, vagy egyáltalán nem működik a Törzs. Nagyon fontos,

hogy mindig egy kézben legyen az irányítás, érvényesüljön az egyszemélyi vezetés elve. Ahhoz viszont, hogy az egy személyben kijelölt felelős vezető minden esetben gyors és megalapozott döntéseket tudjon hozni, szükséges egy jól felépített, megtervezett, a különböző szakterületekről vezényelt, felkészült szakemberekkel megtöltött testület, ahol egyértelmű feladat és felelősségi köröket kell meghatározni. Természetesen ahhoz, hogy a Törzs megfelelő információkkal, adatokkal tudja ellátni a parancsnokot, megfelelő technikai eszközök szükségesek.

A magyar rendőrség tömegkezelési stratégiája (magas profilú tömegkezelés)

A magyar rendőrség 2010-ig alapvetően csak az úgynevezett magas profilú tömegkezelést gyakorolta. Mit is jelent ez a gyakorlatban? Minden olyan nagy tömegeket vonzó rendezvényre, ahol csak egy kis esély is mutatkozott arra, hogy a résztvevők jogsértő cselekményeket követhetnek el, a rendőrség jelentős erővel hajtotta végre a rendezvénybiztosítási feladatokat. A feladatba bevont állomány teljes védőfelszerelésben és fegyverrel került vezénylésre. Ami azt jelenti, hogy minden egyes egyenruhás rendőr – bármely szolgálati csoportban is lát el feladatot – bevetési öltözetben, teljes védőfelszerelésben – protektorban, védősisakban, pajzzsal ellátva – szíjbi-lincsekkel megtűzdelve az övén, vállukon a könnygázgránát kilövő fegyverrel kerültek felállításra. A rendőrség ezeken a biztosítási feladatoknál felvonultatta az összes rendelkezésére álló technikai arzenált, és ezeket az eszközöket jól láthatóan ki is állította a tömeg közelében vagy a rendezvény helyszínére vezető útvonalakon, ahol mindezek láthatóak voltak a résztvevők számára is. Így több éven át szinte minden jelentősebb demonstráció helyszínén, illetve közvetlen környezetében láthatóak voltak a vízágyú, az előállító járművek, a különböző műszaki akadálymentesítő gépjárművek, adott esetben torlaszbontó gépjárművek, híradást és dokumentálást támogató járművek, sorozatlövésre alkalmas könnygázkivető fegyverek. Jelen voltak a szintén védőfelszerelésbe öltözött lovas (a 2006 őszi eseményeket követően a lovas rendőrök nem vettek részt tömegkezelési feladatban) és

kutyás rendőrök. Ezekről a biztosítási feladatokról természetesen nem hiányozhattak a különböző méretű kordonelemek sem, melyekkel igyekezett a rendőrség az általa elgondolt keretek között tartani a tömeget, illetve területeket lezárt, vagy segítségével mozgási irányokat határozott meg a résztvevőknek.

Bizonyos sportrendezvények és demonstrációk biztosítása során nagy valószínűséggel borítékolható volt a tömegoszlatás. Ezeken a rendezvényeken nagyon sokszor olyan személyek is megjelentek, akik keresték a konfliktust a rendőri erővel, bizonyos mértékben ezért is jelentek meg. A rendőrség ezeken a rendezvényeken jelentős létszámmal jelent meg, arra törekedett, hogy elegendő rendőr legyen a helyszínen ahhoz, hogy biztonsággal végrehajtható legyen a tömegoszlatás. A fent leírt demonstratív módon elfoglalta a rendőri állomány a felállítási helyeit és várta az események alakulását. Ezek a rendezvények többnyire tömegoszlatással végződtek. A rendőrség kialakította a megszokott oszlatási alakzatát és kihasználva a létszámából adódó fölényt, bevetve az összes technikai eszközét, néhány perc alatt feloszlatta a tömeget és kiürítette a teret vagy utcát. A magas profilú rendőri biztosítás és tömegkezelés velejárója a sok esetben végrehajtott tömeges előállítások foganatosítása. Nem kommunikált, csupán reagált a tömegre, annak hangulatára, mozgására és a tömegben lévő egyes személyek jogsértő cselekményeire. Nem próbálta meg ellenőrzése alá vonni és irányítani a tömeg tevékenységét, és nem tudta megakadályozni a jogsértő cselekmények elkövetését. Az viszont tény, hogy amennyiben a tömegoszlatás elrendelésére került sor, a rendőrség nagyon határozottan és gyorsan végrehajtotta a feladatot. A magas profilú tömegkezelésnek több hátránya is van. A teljes védőfelszerelésbe öltözött rendőrök, mögöttük az összes technikai eszközzel azt az üzenetet mutatja a rendezvényen résztvevők számára, hogy a rendőrség felkészült arra, hogy bármikor közbelépjen, és erő alkalmazásával feloszlassa a tömeget. Köztudomású, hogy egy harcias oldalát mutató rendőrség hasonló érzelmeket fog kiváltani a másik oldalon lévőkből. A tömeg a rendőrökre fog figyelni, őket teszi felelőssé olyan eseményekért is, amihez egyébként semmi közük sem volt. A gya-

korlatban számos olyan eset történt, amikor felállított rendőröket provokáltak a rendezvényre tartó emberek, és ezek az esetek többnyire rendőri intézkedéssel zárultak. A nagyobb kötelékek mozgatása megzavarhatja a tömeget, akik adott esetben az irányukba történő támadásnak fogják vélni egy adott alegység mozgatását. Nem elhanyagolható körülmény, hogy hatalmas humán, anyagi és pénzügyi forrásokat kell biztosítani egy magas profilú tömegkezelési feladat során. A feladatra vezényelt állomány pedig hiányozni fog a közterületekről, ami azzal a veszéllyel járhat, hogy bizonyos területeken biztonsági deficit alakulhat ki.

A kommunikáció szerepe a tömegkezelésben

Az elmúlt években, szakmai berkekben sok szó esett a kommunikáción nyugvó tömegkezelésről. Ebben a témában számtalan kutatás, előadás és szakmai anyag keletkezett. Több európai ország azon rendőrségeinél, ahol szervezett keretek között működik a kommunikáción alapuló tömegkezelés, tanulmányutakat szerveztek, viszont a hazai rendőri gyakorlatban mégsem történt előrelépés. Az európai országok rendőrségeinél különböző elnevezéssel, de szinte azonos feladatkörrel, önálló vagy részben önálló szervezeti keretek között működő kommunikációs teameket hoztak létre.

A kommunikáció megjelenése a magyar rendőrség tömegkezelésében

A Készenléti Rendőrség 2012-től – az országos rendőrfőkapitány döntése értelmében – labdarúgás sportágban a kiemelt kockázatú, a magyar válogatott nemzetközi mérkőzéseit, valamint egyes gyülekezési törvény hatálya alá tartozó rendezvényeket önállóan biztosít. Az önálló biztosítás magában foglalja a rendőri biztosítás tervezését, szervezését és végrehajtását is. A Készenléti Rendőrség 2010-től kezdeményezte és egyben élére állt az új tömegkezelési filozófia kidolgozásának és annak gyakorlatban való alkalmazásának. Ebbe a filozófiába illeszthető a tömegkezelési feladatok végrehajtásakor a rendőrség tömeggel kapcsolatos kommunikációs tevékenysége is, amit a kezdetekben a svéd modell alapján párbeszédrendőrségnek

neveztünk. Az elmúlt években tudatosan készítettük fel a Készenléti Rendőrség rendészeti állományát arra, hogy biztosítási feladatok végrehajtása során mind a parancsnoki, mind a végrehajtói állomány szükség esetén kommunikáljon a rendezvényen résztvevő emberekkel. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a feladatban résztvevő rendőrök szükség esetén adják meg a kellő információkat az embereknek, például tájékoztassák őket arról, hogy milyen intézkedések várhatóak a rendőrség részéről, milyen irányokban hagyhatják el a rendezvény végén a helyszínt. A legszembetűnőbbben ez a stratégia az úgynevezett diáktüntetésekben volt tetten érhető, amikor érzékeltük, hogy a demonstráció résztvevői kvázi partnerként tekintenek a rendőrökre, akik azért vannak jelen, hogy biztosítsák, illetve segítsék gyakorolni a szabad gyülekezéshez és szólásszabadsághoz való jogukat. A kialakult partneri kapcsolat nagymértékben hozzájárult a tüntetéssorozat eseménymentes lebonyolításához.

Partner Csoport megalakítása a Készenléti Rendőrségen

A Készenléti Rendőrség egyik legnagyobb szakmai kihívása a 2015 szeptemberében a Groupama Arénában megrendezett Magyarország – Románia válogatott labdarúgó-mérkőzés rendőri biztosításának megszervezése és végrehajtása volt. Számos más újítás mellett azt gondoltuk, hogy itt a legjobb lehetőség arra, hogy alkalmazzuk a párbeszédrendőröket a román szurkolók folyamatos tájékoztatására. A vendégcsapat szurkolóinak kialakított szurkolói zónába szervezett közös magyar rendőr és román csendőrszolgálatok mellé román nyelvet beszélő magyar rendőröket osztottunk be, párbeszédrendőri feladatok ellátására. Feladatukat civil ruhában, egy erre a célra gyártott láthatósági mellényben – melyen angol és román nyelven szerepelt a párbeszédrendőrség felirat – hajtották végre. Erre a tevékenységre kiválasztott és előzetesen felkészített kollégák a szurkolói zóna beléptető pontjainál, illetve a zónán belül láttak el szolgálatot. Feladatuk a román szurkolók folyamatos tájékoztatása és információkkal való ellátása volt a mérkőzéssel kapcsolatban. Különösen a stadionba való indulás időpontja,

módja, a stadionba való belépés szabályai, esetleges jogsértések esetén milyen következményekkel számolhatnak. Tehát minden olyan témában felvilágosítást és tájékoztatást tudtak adni a párbeszédrendőrök, ami egy másik állam szurkolóját érdekelheti. A szurkolókkal való közvetlen párbeszéd kialakítása és fenntartása terén nagyon pozitív tapasztalatokat szereztünk, ezért még két nemzetközi mérkőzés biztosítása során is eredményesen alkalmaztuk ezt a módszert.

Látva a pozitív tapasztalatokat és visszajelzéseket az a döntés született, hogy a Készenléti Rendőrség állományából létrehozunk egy olyan állandó csapatot, akik egy előre meghatározott kiválasztási folyamatot követő felkészítés után rendszeres jelleggel hajtanak végre párbeszédrendőri feladatokat. A létrehozással kapcsolatos döntést követően összehívtunk egy munkaértekezletet, melyre a szakembereken kívül pszichológusok is meghívásra kerültek. Ezen a megbeszélésen meghatároztuk, hogy konkrétan milyen feladatokra, milyen kiválasztási eljárást követő felkészítésen kell részt venni a jelölteknek.

A kiválasztás és felkészítés

A kiválasztást és a felkészítést pszichológus és személyiségfejlesztő tréner végezték. Mire is kellett felkészíteni a kollégákat? Arra, hogy mi is történik egy olyan helyzetben, amivel majd feladataik végrehajtása során találkozni fognak. A kiválasztásnál az empátia és az EQ (érzelmi intelligencia) volt a középpontban, valamint a megfelelő intelligencia szint, problémamegoldó képesség, helyzetfelismerő képesség, stressz tűrés, diplomáciai érzék, rugalmasság, magabiztosság, egyfajta szilárd értékrend, vagyis a személyiségnek az érettsége. A kiválasztás során fontos szempont még a jó megfigyelő készség, a szókinccs és a műveltség megléte. Mindezekhez társulni kell még jó szerepváltási készségnek és terhelhetőségnek. Egy szóval nagyon fontos, hogy a személy alkalmas legyen, és ehhez legyen megfelelő eszköztára is. A harmadik összetevőként a nyitottság és a bizalom került korábban megjelölésre. A Partner Csoportba beosztott rendőrnek fontos, hogy a kommunikációs helyzetben az ő szerepe tisztázott legyen,

mivel attól tud hiteles lenni. Tisztázni kell, hogy meddig terjed a kompetenciája, mire van felhatalmazása, mert anélkül nem lesz magabiztos. Amíg „dróton próbáljuk rángatni” és gúzsba van kötve a keze és nem tudja, hogy milyen elvárásoknak kell megfelelni, addig ő nem tud hiteles és magabiztos lenni ebben a szerepben. Éreznie kell a háttértámogatást, mert ha csak kilökkik egyedül ebbe a helyzetbe, akkor megint csak nem lesz hiteles és nem lesz magabiztos.

Azokban a helyzetben, ahol a Partner Csoport tagjai a feladatukat végzik, mindig nagyon heves érzelmek uralkodnak majd és először az érzelmeket kell kezelni, mert a kommunikációnak van egy furcsa működési módja. A nonverbális kommunikáció mindig sokkal erősebb, mint a verbális és addig nem tud az érintett racionálisan, logikusan, észérvekkel, higgadtan és diplomatikusan kommunikálni, amíg ezek az érzelmek jelen vannak, mivel ezek folyamatos zavaró tényezőként ott vannak egy gátként a kommunikációban.

A Partner Csoport feladata a sport és egyéb rendezvények biztosítása során

Egyetlen fő feladata van a Partner Csoportnak, ez pedig nem más, mint a konfliktusok megelőzése a rendezvényeken. Ahhoz viszont, hogy eredményesen elláthassa a feladatát, bizalmi kapcsolat kialakítására kell törekednie a csoport tagjainak. Az egész rendszernek ez a leendő bizalom az alapja, hiszen ha ez hiányzik, akkor nem lesznek őszinték a csoport tagjaival a rendezvényeken résztvevő személyek. Csakis ebben az esetben lehet érdemben kommunikálni, ekkor alakulhat ki a felek között párbeszéd, aminek mindig őszintének és kétoldalúnak kell lenni. Ha ez sikerül, akkor a rendezvények résztvevői, rendezői együttműködnek a Partner Csoport tagjaival a fő és a közös cél érdekében, ami csak a rendezvények békés lebonyolítása, illetve biztosítása lehet. A biztosítás parancsnoka a Partner Csoport tagjait nem használhatja bűnügyi hírszerzőként, nem alkalmazhatja őket intézkedő rendőrként, mert onnantól kezdve a rendezvények résztvevői nem a partnert látják a csoport tagjaiban, hanem ugyanolyan intézkedő

és beavatkozó rendőrt, mint az egyenruhás kollégákban. A Partner Csoport tagjainak információkkal, szükség esetén tanácsokkal, javaslatokkal kell segíteni a szervezőket és a rendezőket, ugyanakkor figyelniük kell a tömeg hangulatát, összetételét, további elképzeléseiket, szándékaikat és ezeket az információkat azonnal továbbítaniuk kell az irányító Törzsbe. Akkor dolgoznak jól, ha nemcsak a biztosítás parancsnokának a kérését tolmácsolják a szervezők, rendezők irányába, hanem fordítva, a tömegeből érkező kéréseket, kérdéseket is azonnal továbbítják a parancsnok felé, akinek kötelessége lesz ezekre reagálni és rövid időn belül visszacsatolni.

Azt gondolom, hogy a Partner Csoport gyakorlatban való tevékenységének a felépítésére hosszabb időnek kell eltelnie. Nem lehet elvárni, hogy rövid idő alatt úgy működjön, ahogy működhet a későbbiekben a tapasztalatok megszerzése után. A hasonló szervezetekkel rendelkező európai rendőrségeknek is több év kellett ahhoz, hogy eredményesen és hatékonyan működjenek a kommunikációs csoportjaik, illetve az, hogy a rendezvények szervezői, rendezői és a résztvevők megismerjék a tevékenységüket, felismerjék a csoportban rejlő lehetőségeket.

A Partner Csoportba kiválasztott kollégák felkészítése nem fejeződik be a képzésüket követően, hanem egyfajta után követés keretében további felkészítéseken fognak átesni. Szükségesnek tartom, hogy a pszichológus szakemberek is lássák munka közben a Partner Csoport tagjait. A munkájuk során tapasztaltak alapján még korrigálható és továbbfejleszhető az egyén.

Összefoglalás

Tanulmányomban a magyar rendőrség tömegkezelési tevékenységét, annak fejlődési szakaszait elemezve mutattam be. A rendőrség – és a tömegkezelési feladatok terén meghatározó szerepet játszó Készenléti Rendőrség – tömegkezelési gyakorlata az elmúlt néhány évben alapvető változásokon ment keresztül, amit a különböző rendezvényeken résztvevő állampolgárok is tapasztalhattak.

A magyar rendőrség sem kerülhette el – az európai rendőrségekhez hasonlóan – azt a mélypontot, amikor be kellett látnia, hogy a tömegkezelést új alapokra kell helyezni, új struktúrát kell kialakítani és teljesen új szemléletet kell meghonosítani az állomány körében. Úgy vélem, hogy mindezeket azért sikerült gyorsan és zökkenőmentesen bevezetni, mert a társadalom elvárásain túl a szervezet belső kényszert is érzett arra, hogy ezen a területen gyökeres változást kell végrehajtani. Ezt felismerték a döntéshozók is, ezért a változásokhoz szükséges forrásokat soron kívül biztosították a rendőrségnek. A tárgyi feltételek biztosítása nélkülözhetetlen volt, hiszen láthatóan és érezhetően évtizedes lemaradásban volt a rendőrség a tömegkezelési feladatok eredményes végrehajtásához szükséges technikai eszközök terén. Természetesen a technikai eszközök pusztá megléte még nem garantálja a sikert, ugyanilyen fontos az állomány képzettsége, felkészítése és folyamatos trenírozása. Mint látható a rendőrség nem egyik pillanatról a másikra tudta megváltoztatni a tömegkezelési módszereit, hanem ez egy több éve tartó folyamatnak az eredménye, ami még napjainkban is tart. Meglátásom szerint ma már elmondhatjuk, hogy már nem csupán tömegkezelési módszerekről, hanem tömegkezelési filozófiáról is beszélhetünk. De mit is jelent ez a gyakorlatban? Az új típusú tömegkezelési filozófia nem egyenlő az alacsony profilú tömegkezeléssel. Újfajta megközelítésben vizsgálja a tömeg jellemzőit, tulajdonságait, viselkedését, amihez segítségül hívja a tudomány által megállapított tényeket is. A rendőrség minden egyes biztosítási feladatot úgy hajt végre, hogy megfelelően legfontosabb feladatának, ami pedig nem más, mint az állampolgárok szabad gyülekezéséhez és véleménynyilvánításához fűződő jogai gyakorlásának az elősegítése, biztosítása. A rendőrség tömegkezelési filozófiájának tehát része a dolgozatban kifejtett alacsony profilú biztosítás, része a tudomány világból érkező kutatások eredményeinek a vizsgálata, azok hasznosítása a feladatok végrehajtásában, és része a kommunikáción alapuló tömegkezelés. De ide sorolnám még azokat a taktikai eljárásokat, amiket a rendőrség az elmúlt években kidolgozott, és amelyeket az állomány a képzések során elsajátított. Nem hagyhatjuk ki a felsorolásból a feladat előkészületi és a

végrehajtás szakaszában végzett bűnügyi és egyéb információszerző tevékenységet sem, valamint az így beszerzett információkon is nyugvó folyamatos kockázatelemzést. Mint látható, a rendőrség által bevezetett, bevezetendő tömegkezelési filozófia összetett, komplex tevékenységek sorozata, de véleményem szerint csak így lehet megfelelni az Alaptörvény által szavatolt alapvető jogok biztosításának. Nincs és nem is lehet más út a rendőrség számára, mint az új típusú tömegkezelési filozófiának megfelelő, abba illeszkedő feladatok végrehajtása, mindig törekedve az új irányok vizsgálatára és azoknak a hazai viszonyok közötti adaptálására. Minden hatósági feladatot a törvényesség keretein belül kell végrehajtani, ami mindezekelőtt igaz a rendőrségre, azon belül is a rendőrség tömegkezelő tevékenységére.

Fontosnak tartom a magyar rendőrség új tömegkezelési filozófiájának folyamatos fejlesztését, az új módszerek vizsgálatát és alkalmazását, nagyobb teret kell engedni a tudományos modelleknek és elméleteknek a jövőben. Ehhez a feltételek adottak, és a magyar rendőrség rendelkezik azokkal a humán és anyagi erőforrásokkal, melyek biztos támpontot adnak a fejlődéshez.